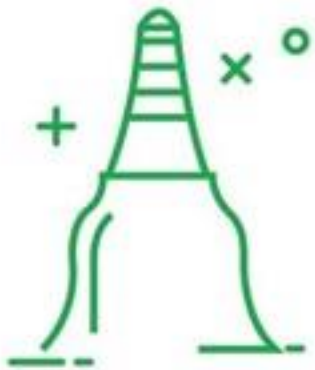

รายวิชา กลุ่มบูรณาการ (แกนหลักประวัติศาสตร์)

เรื่อง บรรพบุรุษสมัยอยุธยาและธนบุรี (1)

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
ผู้สอน ครูสุกฤณา นกเทียน

บรรพบุรุษสมัยอยุธยา และธนบุรี

คำขวัญ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

- “ราชธานี อยู่ช้าอยู่น่า
- เลิศล้ำกานต์ทวิ คนดีศรีอยุธยา”

คำถามชวนคิด

เมื่อพูดถึงจังหวัดพระนครศรีอยุธยา นักเรียนนึกถึงสิ่งใด

อาณาจักรของไทย ซากเมืองโบราณ วัด

คำถามชวนคิด

นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสมัยอยุธยาอย่างไร

เป็นราชธานีเก่าของคนไทย มีความ
เจริญรุ่งเรืองมายาวนานถึง 417 ปี

สมเด็จพระนเรศวรมหาราช

พระราชประวัติสมเด็จพระนเรศวรมหาราช

มีพระนามเดิมว่าพระนเรศ หรือ
"พระองค์ดำ" เป็น พระราชโอรสในสมเด็จพระ
มหาธรรมราชาและพระวิสุทธิกษัตริย์
เสด็จพระราชสมภพเมื่อ พ.ศ. 2098
ที่พระราชวังจันทร์เมืองพิษณุโลก
มีพระเชษฐภคินี คือ พระสุพรรณกัลยา

พระราชประวัติสมเด็จพระนเรศวรมหาราช

มีพระอนุชาคือสมเด็จพระเอกาทศรถ
(องค์ขาว) เสด็จขึ้นครองราชย์เมื่อ
วันที่ 29 กรกฎาคม พ.ศ. 2133
ครองราชย์สมบัติ 15 ปี

ปกครองเมืองพิษณุโลก

หลังจากพระเจ้าบุเรงนองตี
กรุงศรีอยุธยาแตก เมื่อ พ.ศ. 2112 และ
ได้สถาปนาสมเด็จพระมหาธรรมราชาครอง
กรุงศรีอยุธยาในฐานะประเทศราชของ
หงสาวดีแล้ว พระองค์ได้หันกลับมายัง
กรุงศรีอยุธยาโดยที่พระเจ้าบุเรงนอง
ทรงยินยอมอันเนื่องมาจาก
พระสุพรรณกัลยาทรงขอไว้

ปกครองเมืองพิษณุโลก

เมื่อเสด็จกลับมาถึงกรุงศรีอยุธยา
ในปี พ.ศ. 2115 สมเด็จพระมหาธรรมราชา
พระราชทานนามให้พระองค์ว่า "พระนเรศวร"
และโปรดเกล้าฯ ให้เป็นพระมหาอุปราช
พระชนมายุ 17 พรรษา ไปปกครอง
เมืองพิษณุโลก

การตีกรุงศรีอยุธยาของเขมร

เมื่อปี พ.ศ. 2113 พระยาละแวกหรือสมเด็จพระบรมราชา
กษัตริย์เขมร ซึ่งเคยเป็นเมืองขึ้นของกรุงศรีอยุธยามาก่อนตั้งแต่ครั้ง
สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 เห็นกรุงศรีอยุธยาบอบช้ำจากการทำสงคราม
กับพม่าจึงถือโอกาสยกกองทัพเข้ามาซ้ำเติมโดยมีกำลังพล 20,000 นาย

การตีกรุงศรีอยุธยาของเขมร

เข้ามาทางเมืองนครนายกเมื่อมาถึงกรุงศรีอยุธยาได้ตั้งทัพอยู่ที่ตำบลบ้าน
กระทุ่มแล้วเคลื่อนพลเข้าประชิดพระนครและได้เข้ามายืนช้างบัญชาการรบอยู่
ในวัดสามพิหาร รวมทั้งวางกำลังพลรายเรียงเข้ามาถึงวัดโรงฆ้องต่อไปถึง
วัดกุฎีทอง

ประกาศอิสรภาพ

ขอบคุณรูปภาพจาก <https://talk.mthai.com>

หลังจากเสร็จสิ้นสงครามพระมหาดรรมาราชาได้
ปราบดาภิเษกขึ้นเป็นพระมหากษัตริย์แห่ง
กรุงศรีอยุธยา มีพระนามว่า สมเด็จพระมหาดรรมา
ราชาธิราชปกครองกรุงศรีอยุธยาสืบต่อมา ต่อมา
พระเจ้าบุเรงนองได้ส่งพระนเรศวรกลับคืนกรุงศรี
อยุธยา สมเด็จพระมหาดรรมาราชาโปรดเกล้าฯ
ให้มีพระราชพิธีสถาปนาพระนเรศวรขึ้นเป็นพระมหา
อุปราชและส่งไปครองเมืองพิษณุโลก

พระแสงปืนต้นข้ามแม่น้ำสะโตง

ขอบคุณรูปภาพจาก www.komkid.com

- ฝ่ายพระมหาอุปราชาทราบข่าวว่า สมเด็จพระนเรศวรกวาดต้อนคนไทยกลับจึงได้ให้สุรกรรมาเป็นกองหน้า พระมหาอุปราชาเป็นกองหลวงยกติดตามกองทัพไทยมา กองหน้าของพม่าตามมาทันที่ริมฝั่งแม่น้ำสะโตง ในขณะที่ฝ่ายไทยได้ข้ามแม่น้ำไปแล้ว และคอยป้องกันมิให้ข้าศึกข้ามตามมาได้ ได้มีการต่อสู้กันที่ริมฝั่งแม่น้ำ สมเด็จพระนเรศวรทรงใช้พระแสงปืนคาบชุดยาวเก้าคืบ ยิงถูกสุรกรรมาแม่ทัพหน้าพม่าตายบนคอช้าง กองทัพของพม่าเห็นแม่ทัพตาย ก็พากันเลิกทัพกลับไป

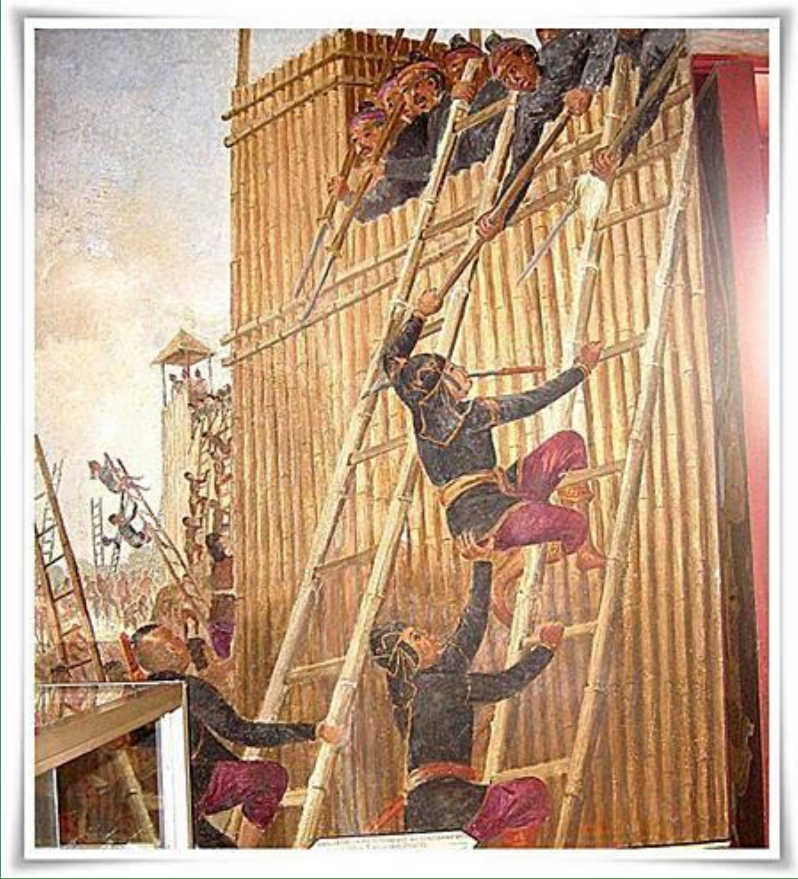
รบกับพระเจ้าเชียงใหม่ที่บ้านนายสระเกศ

พ.ศ. 2128 พระเจ้าเชียงใหม่ยกกองทัพมาแก้แค้นตั้งอยู่ที่บ้านสระเกษ
ในแขวงเมืองวิเศษชัยชาญ สมเด็จพระนเรศวรกับพระเอกาทศรถยกทัพไปถึง
ตำบล ป่าโมก ก็พบกับกองทัพพม่าซึ่งลงมาเที่ยวรังแกราษฎรทางเมือง
วิเศษชัยชาญ จึงได้เข้าโจมตีจนทัพพม่าล่าถอยไป พระเจ้าเชียงใหม่
จึงจัดกองทัพยกลงมาอีก สมเด็จพระนเรศวรจึงดำรัสสั่งให้พระราชมณูคุม
กองทัพขึ้นไปลาดตระเวนดูก่อน กองทัพพระราชมณูไปปะทะกับพม่า
ที่บ้านบางแก้ว สมเด็จพระนเรศวรเสด็จขึ้นไปถึงบ้านแห

รบกับพระเจ้าเชียงใหม่ที่บ้านนายสระเกศ

จึงมีดำรัสให้ข้าหลวงขึ้นไปสั่งพระราชนุให้ทำเป็นล่าทัพ
กลับถอยลงมา แล้วพระองค์กับพระอนุชาก็รุกไล่ตีทัพพม่าแตกพ่าย
ทั้งทัพหน้าและทัพหลวงจนถึงค่ายที่ตั้งทัพของพระเจ้าเชียงใหม่
ที่บ้านสระเกษ ทัพของพระเจ้าเชียงใหม่จึงแตกกระจัดกระจายไป

พระแสงดาบคาย

สมเด็จพระนเรศวรทรงพาทหาร
รักษาพระองค์ และเอาพระองค์ออกนำหน้า
ทรงดาบพระแสงดาบขึ้นปล้นค่ายพระเจ้า
พระเจ้านันทบุเรง แต่พวกพม่าต่อสู้และ
ป้องกันค่ายไว้ได้

ขอบคุณรูปภาพจาก <https://mgroonline.com>

เสด็จขึ้นครองราชย์

นับตั้งแต่สมเด็จพระนเรศวร
ประกาศอิสรภาพเป็นต้นมา หงสาวดี
ได้เพียรส่งกองทัพเข้ามาหลายครั้ง
แต่ก็ถูกกองทัพกรุงศรีอยุธยาตีแตก
พ่ายไปทุกครั้ง เมื่อสมเด็จพระมหา
ธรรมราชาเสด็จสวรรคต พระองค์ได้
เสด็จขึ้นครองราชย์ เมื่อ
วันอาทิตย์ที่ 29 กรกฎาคม พ.ศ. 2133

เสด็จขึ้นครองราชย์

เมื่อพระชนมายุได้ 35 พรรษา
ทรงพระนามว่า สมเด็จพระนเรศวร
และโปรดเกล้าฯ ให้พระเอกาทศรถ
พระอนุชา ขึ้นเป็นพระมหาอุปราช
แต่มีศักดิ์เสมอพระมหากษัตริย์อีก
พระองค์

ขอบคุณรูปภาพจาก <https://Zaman musuh.com>

พระราชกรณียกิจ

- พระมหาอุปราชา ยกทัพมาครั้งแรก
- สงครามยุทธหัตถี
- สงครามตีเมืองทะวายและตะนาวศรี
- ตีได้หัวเมืองมอญ
- ตีเมืองหงสาวดีครั้งแรก
- ตีเมืองหงสาวดีครั้งที่สอง

สวรรคต

สมเด็จพระนเรศวรเสด็จสวรรคต
เมื่อวันจันทร์ ขึ้น 8 ค่ำ เดือน 6 ปีมะเส็ง
ตรงกับวันที่ 25 เมษายน พ.ศ. 2148 สิริพระ
ชนมพรรษา 49 พรรษาเศษ ดำรงราช
สมบัติ 14 ปีเศษ สมเด็จพระเอกาทศรถ
จึงได้อัญเชิญ พระบรมศพสมเด็จพระ
พระนเรศวรกลับ กรุงศรีอยุธยา

ให้นักเรียนวิเคราะห์พระราชประวัติและพระราชกรณียกิจที่สำคัญของสมเด็จพระนเรศวรมหาราชโดยใช้แผนภาพความคิด แล้วสรุปเป็นความคิด

สมเด็จพระนเรศวรมหาราช

```
graph TD; A[สมเด็จพระนเรศวรมหาราช] --> B[พระราชประวัติ]; A --> C[พระราชกรณียกิจ];
```

พระราชประวัติ

.....

.....

.....

.....

พระราชกรณียกิจ

.....

.....

.....

.....

ใบงานที่ 1

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความเกี่ยวกับ
เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ต่อไปนี้
แล้ววิเคราะห์ตามประเด็น ที่กำหนด

สภาพการณ์ของกรุงศรีอยุธยาหลังจากสมเด็จพระนเรศวรมหาราช เสด็จสวรรคต เมื่อ พ.ศ. 2148 เป็นต้นมา กำลังไพร่พลของอยุธยาขาดประสิทธิภาพในการทำสงครามขนาดใหญ่ มีแต่ทำสงครามขนาดเล็กๆ ซึ่งใช้เวลาไม่นาน ประกอบกับพม่าได้ยกทัพใหญ่มาตีกรุงศรีอยุธยา ทั้งทางเหนือและใต้ และกวาดต้อนผู้คนและเสบียงอาหารมาตลอดทาง

จนกระทั่งปิดล้อมกรุงศรีอยุธยาและยิฟงปืนใหญ่เข้าไป
ในพระนครอย่างต่อเนื่อง ทำให้กรุงศรีอยุธยาประสบกับภาวะ
ขาดแคลนอาหาร ขาดกระสุนดินดำปืนใหญ่ ขาดกำลังใจ
และเหนื่อยล้า จนกระทั่งในที่สุดกรุงศรีอยุธยาก็ถูกทัพพม่าเข้า
ยึดไว้ได้ใน พ.ศ. 2310

1. ข้อความข้างต้นกล่าวถึงเหตุการณ์ใดในประวัติศาสตร์ และเหตุการณ์นี้เกิดขึ้นได้อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. เหตุการณ์ดังกล่าวส่งผลต่อสังคมไทยอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. เหตุการณ์ดังกล่าวให้ข้อคิดสำคัญต่อคนไทยอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

สรุปบทเรียน

พระราชประวัติของสมเด็จพระนเรศวรมหาราชส่วนใหญ่ได้จากพงศาวดารอยุธยา ซึ่งมักมีการจดบันทึกในพระราชกรณียกิจ ซึ่งส่วนใหญ่บันทึกถึงการทำสงครามกับอาณาจักรเพื่อนบ้านเป็นอันมาก